

**CURTEA SUPREMĂ
DE JUSTIȚIE**

ÎNCHEIERE

cu privire la inadmisibilitatea recursurilor declarate de Ludmila Taboră, reprezentată de avocatul Andrei Briceac și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Ludmila Taboră împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova cu privire la constatarea încălcării dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei, repararea prejudiciului material și moral și compensarea cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 25 iunie 2024 a Curții de Apel Chișinău,

(Dosarul nr. 2ra-784/24

NR. PIGD 2-23069782-01-2ra-26062024)

Recursurile declarate după 01 septembrie 2023.

Recursurile sunt vădit neîntemeiate. Dezacordul recurenților cu decizia instanței de apel nu constituie temei de casare.

Judecătoria Chișinău, sediul Centru, jud. V. Gîrleanu,
Curtea de Apel Chișinău, jud. D. Dulghieru, A. Cașcaval, R. Pulbere,

21 mai 2025

Textul corespunde originalului

Examinând în lipsa participanților la proces recursurile depuse de Ludmila Taboră, reprezentată de avocatul Andrei Briceac și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova,

Curtea Supremă de Justiție, în completul compus din:

Stela Procopciuc, *Președinte*,

Oxana Parfeni,

Gheorghe Stratulat, *judcători*,

constată următoarele:

ÎN FAPT

1. La 15 mai 2023, Ludmila Taboră, inclusiv prin intermediul avocatului Andrei Briceac, a depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției al Republicii Moldova, solicitând constatarea încălcării dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil garantat de articolul 6 (1) CEDO, încasarea din contul bugetului statului, prin intermediul Ministerului Justiției, a sumei de 4 000 de euro cu titlu de prejudiciu moral, a sumei de 12 000 de euro cu titlu de prejudiciu material și încasarea cheltuielilor de judecată.

2. În motivarea acțiunii, reclamanta a invocat că, la 14 august 2017 a înaintat în instanța de judecată o cerere împotriva S.R.L. „PECOS AUTO” și Ion Taboră, solicitând anularea procesului-verbal cu privire la licitație. Prin încheierea din 15 septembrie 2017 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cererea a fost scoasă de pe rol, iar prin decizia din 07 decembrie 2017 a Curții de Apel Chișinău, ca urmare a admiterii recursului, a fost casată încheierea enunțată cu restituirea cauzei în aceeași instanță, în același complet de judecată pentru examinare în fond.

3. Prin hotărârea din 05 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, a fost admisă cererea formulată și a fost anulat procesul-verbal cu privire la licitație emis de executorul judecătoresc George Boțan la 08 august 2017.

4. Prin decizia din 24 septembrie 2020 a Curții de Apel Chișinău s-au admis apelurile declarate de S.R.L. „PECOS AUTO” și executorul judecătoresc George Boțan și a fost casată hotărârea din 05 februarie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, cu remiterea cauzei spre rejudecare în instanța de fond, în alt complet de judecată.

5. La 10 noiembrie 2020 cauza a fost repartizată aleatoriu altui judecător. În cadrul ședinței din 19 ianuarie 2021, de către instanță a fost atrasă Stela Stati în proces în calitate de intervenient accesoriu.

6. La 22 septembrie 2022 cauza a fost repartizată repetat altui judecător și la 07 octombrie 2022 a fost acceptată cererea spre examinare, fiind stabilită ședința de examinare pentru data de 14 decembrie 2022, ora 10:00. Judecătorul a declarat abținere, care a fost admisă la 19 decembrie 2022.

7. La 19 decembrie 2022 cauza a fost repartizată a treia oară altui judecător, care a stabilit ședința de examinare pentru 02 mai 2023, ora 10:00, însă nu a avut loc.

8. Reclamanta a precizat că pe pagina web a instanțelor de judecată nu a fost plasată următoarea ședință de examinare a cauzei. Astfel, după restituirea cauzei spre judecare în instanța de fond, nu a fost adoptată o hotărâre în această cauză. În total, procedura de examinare a cauzei în primă instanță durează deja 5 ani și 9 luni, iar acest termen pentru examinarea unui litigiu civil este unul excesiv. Or, cauza nu este atât de complexă, încât să justifice o examinare de 5 ani și 9 luni. De altfel, nu complexitatea cauzei a dus la încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a acesteia.

9. Totodată, a menționat că din materialele dosarului rezultă că a exercitat cu diligență toate cerințele impuse de instanță ce i-au revenit fără a uza de manevre dilatorii și este evident că în instanța de judecată se urmărește anularea procesului-verbal cu privire la licitație din 08 august 2017, conform căruia a fost vândută ilegal și neîntemeiat ½ cotă-parte din bunul imobil ce-i aparține. Apartamentul este unica locuință a sa, unde a locuit împreună cu cei trei copii minori după desfacerea căsătoriei cu fostul soț și a întreprins toate măsurile necesare în vederea urgentării procedurilor. În pofida acestui fapt, fără a lua în considerare situația în care se află, autoritățile publice nu dau dovadă de promptitudine necesară, în vederea pronunțării unei hotărâri pe fond în termen rezonabil. Miza sa în acest proces a fost neglijată. Pe parcursul a 5 ani și 9 luni nu poate obține o hotărâre în vederea restabilirii dreptății. Odată ce urmărește protejarea unui drept fundamental prevăzut de art. 47 alin.(1) din Constituția R. Moldova, a considerat că autoritățile nu dau dovadă de promptitudine necesară. Prin atitudinea lor, autoritățile statului încalcă dreptul la protecția proprietății prevăzut de articolul 1 Protocolul 1 la CEDO, precum și dreptul la respectarea vieții private și de familie prevăzut de articolul 8 CEDO.

10. Reclamanta a afirmat că dreptul său de proprietate este confirmat prin hotărârea irevocabilă din 08 iulie 2015 a Judecătoriei Chișinău, sediul Ciocana, prin care i-a fost recunoscut dreptul asupra ½ cotă-parte din apartament. În temeiul acestei hotărâri, la 08 februarie 2016 dreptul de proprietate asupra ½ cotă-parte din bunul imobil menționat a fost înregistrat în Registrul bunurilor imobile. Anume acest fapt îi oferă o speranță legitimă în păstrarea unicului loc de trai, de unde a fost nevoită să plece și să caute adăpost (chirie) pentru cei trei copii minori ai săi. După înstrăinarea ilegală a ½ cotă-parte din imobilul ce-i aparține cu drept de proprietate, a fost nevoită să caute alt loc de trai. Termen de 5 ani și 9 luni instanța de judecată tergiversează neîntemeiat examinarea contestației depusă la 14 august 2017, continuând să locuiască în chirie, achitând lunară suma de 250 de euro. Astfel, prejudiciul material cauzat prin încălcarea de către instanța de judecată a dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil, constituie suma de 12 000 de euro: plata chiriei lunare pentru perioada 25 iunie 2019 - 15

mai 2023 – 11 750 euro (47 luni x 250 euro) și garanția financiară – 250 de euro.

POZIȚIA PRIMEI INSTANȚE

11. Prin hotărârea din 04 decembrie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, s-a admis parțial cererea de chemare în judecată depusă de Ludmila Taboră. S-a constatat încălcarea dreptului Ludmilei Taboră la judecare în termen rezonabil a cauzei civile la cererea înaintată de Ludmila Taboră împotriva S.R.L. „PECOS AUTO”, Ion Taboră, intervenient accesoriu executorul judecătoresc George Boțan cu privire la anularea procesului-verbal de licitație. S-a încasat de la bugetul de stat, prin intermediul Ministerului Justiției, în beneficiul Ludmilei Taboră prejudiciul moral în mărime de 10 000 de lei. În rest, cererea de chemare în judecată depusă de Ludmila Taboră s-a respins ca fiind neîntemeiată.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE APEL

12. La 06 decembrie 2023, Ludmila Taboră, reprezentată de avocatul Andrei Briceac, a declarat apel împotriva hotărârii din 04 decembrie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe, pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a cererii de chemare în judecată.

13. La 11 decembrie 2023, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a declarat apel împotriva hotărârii din 04 decembrie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru, solicitând admiterea acestuia, casarea hotărârii primei instanțe, emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

POZIȚIA INSTANȚEI DE APEL

14. Prin decizia din 25 iunie 2024 a Curții de Apel Chișinău s-au respins apelurile declarate de Ludmila Taboră, reprezentată de avocatul Andrei Briceac și Ministerul Justiției al Republicii Moldova și s-a menținut hotărârea din 04 decembrie 2023 a Judecătorei Chișinău, sediul Centru.

15. Pentru a decide astfel, instanța de apel a reținut că prin acțiunea înaintată la 15 mai 2023, Ludmila Taboră a invocat încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei civile, reclamând termenul de examinare a cauzei în instanța de fond de 5 ani și 9 luni.

16. În această ordine de idei, instanța de apel a constatat că prima instanța a determinat corect raportul juridic dedus judecării, circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei au fost stabilite și elucidate pe deplin, probelor prezentate a dat apreciere completă, obiectivă și sub toate aspectele, iar hotărârea este legală și întemeiată, adoptată cu respectarea drepturilor și intereselor legale a participanților la proces, din următoarele considerente.

17. Redând prevederile art. 2 alin. (1)-(2), (4)-(6), art.4 din Legea privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la

judicarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești nr. 87 din 21 aprilie 2011 (în continuare Legea nr. 87/2011), instanța de apel a menționat că scopul Legii nr. 87/2011 constituie crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la judicarea în termen rezonabil și a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărîrii judecătorești. Este unul din principalele mecanisme interne prin care se tinde la respectarea termenului optim și previzibil de soluționare al procesului.

18. Potrivit art. 1 alin. (2) din Legea enunțată, aplicarea și interpretarea termenelor din această lege se face prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției Europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

19. Așadar, instanța de apel a reținut că solicitând respectarea unui „termen rezonabil”, Convenția subliniază importanța ca justiția să nu fie făcută cu întârzieri care ar putea pune în pericol eficacitatea și credibilitatea sa (H. împotriva Franței, pct. 58; Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei, pct. 61).

20. În ceea ce privește conceptul „termen”, acesta acoperă, în principiu, întreaga procedură, inclusiv căile de atac (König împotriva Germaniei, pct. 98 in fine). El se întinde până la decizia care soluționează „conestația” (Poiss împotriva Austriei, pct. 50).

21. Astfel, cerința respectării unui termen rezonabil se referă la toate fazele procedurilor legale care urmăresc soluționarea plângerii, fără a putea fi exceptate fazele posterioare deciziilor pe fond (Robins împotriva Regatului Unit, pct. 28-29). Doar atunci când dreptul revendicat într-o procedură se realizează efectiv, „termenul” a ajuns la final (Estima Jorge împotriva Portugaliei, pct. 36-38).

22. O apreciere *in concreto*: caracterul rezonabil al duratei unei proceduri în temeiul art. 6 § 1 trebuie apreciat în fiecare caz în funcție de circumstanțele cauzei (Frydlender împotriva Franței (MC), pct. 43), care pot impune o evaluare globală (Obermeier împotriva Austriei, pct. 72; Comingersoll S.A. împotriva Portugaliei (MC), pct. 23). Trebuie luat în considerare ansamblul procedurii (König împotriva Germaniei, pct. 98 in fine). Deși diverse întârzieri nu pot fi, în sine, condamnabile, acumulate și combinate, ele pot cauza o depășire a termenului rezonabil (Deumeland împotriva Germaniei, pct. 90). O întârziere într-o anumită etapă a procedurii poate fi tolerată, cu condiția ca durata totală a procedurii să nu fie excesivă (Pretto și alții împotriva Italiei, pct. 37).

23. Așadar, data începerii curgerii termenului se apreciază la ziua adresării cererii de chemare în judecată, iar data expirării termenului – cu adoptarea unei hotărâri judecătorești asupra fondului pretențiilor, care a devenit definitivă. Lipsa unei soluții judiciare asupra fondului pretențiilor nu

împiedică reclamantul să pretindă încălcarea dreptului la examinarea într-un termen rezonabil (Boboc, § 25-27). Cu alte cuvinte și procedurile pendinte se iau în considerare.

24. Totodată, potrivit art. 6 din Convenția Europeană, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a statuat că durata rezonabilă a unei proceduri trebuie apreciată în funcție de circumstanțele cauzei și cu ajutorul următoarelor criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților competente, precum și miza litigiului pentru cel interesat.

25. Complexitatea unei cauze poate ține atât de aspectele de fapt, cât și de cele de drept (Katte Klitsche de la Grange împotriva Italiei, pct. 55; Papachelas împotriva Greciei (MC), pct. 39). Poate ține, de exemplu, de pluralitatea părților implicate în cauză (H. împotriva Regatului Unit, pct. 72) sau de diferitele probe care trebuie obținute (Humen împotriva Poloniei (MC), pct. 63).

26. Referitor la comportamentul justițiabilului, art. 6 § 1 nu impune părților interesate o cooperare activă cu autoritățile judiciare. Și nici nu li se poate reproșa acestora utilizarea tuturor căilor de atac interne pe care le oferă dreptul intern (Erkner și Hofauer împotriva Austriei, pct. 68). 372. Trebuie doar ca partea interesată să efectueze cu diligență actele care o privesc, să nu utilizeze tactici de amânare și să exploateze oportunitățile oferite de dreptul intern pentru scurtarea procedurii (Unión Alimentaria Sanders S.A. împotriva Spaniei, pct. 35).

27. La caz, instanța de apel a reținut că durata examinării cauzei civile urmează a fi calculată începând cu 14 august 2017 - atunci când reclamanta Ludmila Taboră s-a adresat cu cerere împotriva S.R.L. „PECOS AUTO”, Ion Taboră, intervenient accesoriu executorul judecătoresc George Boțan cu privire la anularea procesului-verbal din 08 august 2017 de licitație până la 15 mai 2023 - data adresării cu prezenta acțiune în instanța de judecată, ce constituie 5 ani și 9 luni, având în vedere că o soluție definitivă pe caz nu a fost emisă încă.

28. În acest sens, din raportul prezentat de Ministerul Justiției, întru stabilirea încălcării dreptului invocat, instanța de apel a remarcat că cauza civilă în instanța de fond s-a examinat începând cu 14 august 2017 până la 5 februarie 2020, adică 2 ani și 5 luni. În această perioadă au fost numite 19 ședințe de judecată, cauza fiind examinată inițial de către un judecător, după care la 19 aprilie 2019 cauza a fost redistribuită altui judecător.

29. În cadrul examinării cauzei de către primul judecător au fost numite 12 ședințe, dintre care la prima ședință din 15 septembrie 2017 reclamanta a solicitat suspendarea procesului, iar instanța de fond prin încheiere a scos de pe rol cauza, încheierea fiind contestată cu recurs la Curtea de Apel Chișinău, unde dosarul s-a aflat în examinare 2 luni (12 octombrie 17 - 7 decembrie 2017). Ulterior, ședința din 29 ianuarie 2018 a fost amânată pentru a i se acorda termen reclamantei să achite taxa de stat, 2 ședințe au fost amânate

de către pârât, alte 2 ședințe au fost amânate în legătură cu aflarea judecătorului în concediu de boală. Pe parcursul examinării cauzei a fost înaintată și o cerere de recuzare a judecătorului de către reclamantă precum și o cerere de ridicare a neconstituționalității. Ulterior, pe parcursul examinării cauzei de către al doilea judecător au fost numite 7 ședințe de judecată.

30. În cadrul Curții de Apel Chișinău cauza s-a aflat în examinare în perioada 03 iunie 2020 - 02 noiembrie 2020, adică 4 luni de zile, timp în care a fost admisă o declarație de abținere, cauza fiind repartizată altui judecător, ulterior fiind examinată într-o singură ședință de judecată.

31. Ca urmare a transmiterii cauzei la rejudecare, la 10 noiembrie 2020, cauza a fost repartizată judecătorului Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, care a numit 9 ședințe de judecată, dintre care la prima ședință din 19 ianuarie 2021 a fost atras intervenientul accesoriu, pentru ședința din 16 martie 2021 nu s-a prezentat nici o parte, ședința din 01 iunie 2021 a fost amânată în legătură cu lipsa citării legale a intervenientului accesoriu, la ședința din 27 iulie 2021 au fost audiate explicațiile reclamantei, ședința din 5 noiembrie 2021 a fost amânată la cererea intervenientului accesoriu, ședința din 27 ianuarie 2022 a fost amânată în legătură cu aflarea judecătorului pe buletin de boală, ședința din 22 februarie 2022 a fost amânată la cererea reclamantei, la ședința din 2 martie 2022 instanța a ascultat explicațiile părților, ședința din 14 martie 2022 nu a avut loc în legătură cu expirarea împuternicirilor judecătorului, iar la 22 septembrie 2022, dosarul a fost redistribuit altui judecător.

32. În legătură cu admiterea declarației de abținere, la 19 decembrie 2022 cauza a fost redistribuită celui de-al treilea judecător, care a numit prima ședință de examinare pentru 02 mai 2023, iar la 16 ianuarie 2023 reclamanta a depus o cerere de accelerare a examinării cauzei, care prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 20 ianuarie 2023 a fost respinsă. La 05 mai 2023 reclamanta a mai depus o cerere de accelerare a examinării cauzei, însă la fel a fost respinsă prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul Centru, din 15 mai 2023.

33. Astfel, instanța de apel a accentuat că până la data adresării în instanță cu prezenta acțiune – 15 mai 2023, Ludmila Taboră nu a obținut o hotărâre definitivă în cauza civilă îndreptată împotriva S.R.L. „PECOS AUTO” și Ion Taboră, intervenient accesoriu executorul judecătoresc George Boțan privind anularea procesului-verbal cu privire la licitație, or, cauza civilă se află la Judecătoria Chișinău, sediul Centru, pentru examinare în fond, fiind dispusă anterior de către Curtea de Apel Chișinău, rejudecarea cauzei de către Judecătoria Chișinău, sediul Centru, în alt complet de judecată.

34. Respectiv, instanța de apel a conchis că, în măsura în care Ludmillei Taboră nu i se poate reproșa utilizarea tuturor căilor de atac interne pe care

le oferă dreptul intern, mai mult comportamentul părții nu scutește instanțele de asigurarea derulării procedurilor într-un termen rezonabil, iar respectiva casare cu trimitere la rejudecare se datorează în general unor erori comise de instanța inferioară, fără a-i fi imputate reclamantei, prima instanță corect a constatat că statul nu a întreprins toate măsurile corespunzătoare în vederea finalizării procedurii judiciare, termenul de judecare a acțiunii fiind nerezonabil și, prin urmare, încălcarea dreptului Ludmilei Taboră la judecare în termen rezonabil a cauzei civile intentată la 14 august 2017.

35. La fel, în privința criteriului complexitatea cauzei, instanța de apel a constatat întemeiat raționamentul instanței de fond cu privire la faptul că gradul de complexitate nu a putut să condiționeze perioada îndelungată de examinare a cauzei și nu a afectat rezonabilitatea procedurii civile, obiectul litigiului constituind anularea procesului-verbal cu privire la licitație din 08 august 2017.

36. În același timp, la caz nu se atestă că reclamanta/apelantă Ludmila Taboră ar fi tergiversat examinarea cauzei civile, având în vedere că la cererea reclamantei s-au amânat unele ședințe de judecată, însă acestea nu au dus la examinarea îndelungată a cauzei, ședințele de judecată fiind amânate din motive ce nu pot fi raportate la comportamentul părții, mai mult aceasta a dat dovadă de un comportament activ în cadrul examinării cauzei, depunând și două cereri de accelerare.

37. Totodată, instanța de apel a apreciat ca fiind corectă motivarea efectuată de către instanța de fond referitor la criteriul miza și interesul pentru reclamantă, Ludmila Taboră prin acțiunea depusă urmărește apărarea dreptului de proprietate asupra locuinței sale, unde urma să locuiască împreună cu cei trei copii ai săi.

38. Cu referire la cerința privind încasarea prejudiciului material solicitat de apelanta Ludmila Taboră în mărime de 12 000 de euro, calculat în corespundere cu plata lunară a chiriei în mărime de 250 euro, pentru perioada 25 iunie 2019 - 15 mai 2023 – 11 750 de euro (47 luni x 250 euro) și garanția financiară - 250 de euro, instanța de apel a considerat ca fiind justă motivarea instanței de fond.

39. Învederând prevederile art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87/2011, instanța de apel a respins argumentele reprezentantului apelantei în susținerea cerinței privind încasarea prejudiciului material cu privire la faptul că durata examinării cauzei inițiată de reclamantă la 14 august 2017, nu poate fi determinată și respectiv, nu se cunoaște cât timp încă apelanta va fi nevoită să achite plata chiriei pentru apartamentul pe care a fost impusă să îl închirieze.

40. Or, prejudicii cu titlu material ar putea să apară exclusiv atunci când există o legătură de cauzalitate între pretinsa violare a dreptului la durata rezonabilă a procedurilor și pierderi materiale datorită imposibilității de a se folosi de drepturi pecuniare sau de a se bucura de fructele acestora,

prejudiciu material ce poate fi evaluat în cazul existenței unei hotărâri judecătorești definitive.

41. La caz, însă aceste aspecte evidente nu poate fi evaluat din momentul în care o hotărâre judecătorească definitivă nu există, care să poată fi evaluată din punct de vedere pecuniar, pentru a determina legătura de cauzalitate între încălcarea termenului rezonabil și prejudiciu material, or scopul acestei proceduri - constatării faptului că a fost încălcat dreptul la judecarea în termen rezonabil a cauzei, este de a obține o asemenea hotărâre într-un timp util.

42. De asemenea, instanța de apel a menționat că dispoziția art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87/2011 indică asupra posibilității compensării părții și a prejudiciului material, însă asemenea cereri sunt fundamentate juridic atunci când se solicită constatarea încălcării dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești, fiind în prezența unui titlu executoriu care poate fi evaluat din punct de vedere pecuniar, pentru a exista o legătură de cauzalitate între încălcarea termenului rezonabil și prejudiciu material.

43. Cu referire la mărimea prejudiciului moral încasat de prima instanță prin hotărârea contestată, instanța de apel a relevat următoarele aspecte de fapt și de drept. Citând prevederile art. 2036, art. 2037 din Codul civil, instanța de apel a evidențiat că unul din criteriile orientative generale de apreciere a prejudiciului moral este criteriul echității, care exprimă că indemnizația trebuie să prezinte o justă și integrală despăgubire

44. În temeiul jurisprudenței CtEDO, acest criteriu se traduce prin necesitatea ca partea vătămată să primească o satisfacție echitabilă pentru prejudiciul moral suferit. Quantumul despăgubirilor trebuie astfel stabilit, încât acestea să aibă efect compensatoriu și nu trebuie să constituie nici sume excesive pentru autorii daunelor și nici venituri nejustificative pentru victimele daunelor.

45. Respectiv, în litigiul dedus judecății, instanța de apel a considerat întemeiat raționamentul instanței de fond, prin care a constatat că suma de 10 000 de lei, pentru repararea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea termenului rezonabil de examinare a cauzei civile, constituie o satisfacție echitabilă a despăgubirilor și ar atinge scopul și finalitatea prevăzută de lege, având în vedere că la aprecierea quantumului solicitat de reclamantă, instanța a ținut cont de perioada aflării pe rolul instanței judecătorești a cauzei civile raportată la perioada de 14 august 2017 – 15 mai 2023 (5 ani și 9 luni) și că durata examinării cauzei ar putea afecta sentimentul de dreptate pentru reclamantă frustrările și retrăirile avute.

46. Prin urmare, instanța de apel a respins afirmațiile apelantului Ministerul Justiției cu privire la faptul că instanța de fond neîntemeiat a dispus încasarea din contul bugetului de stat a acestui prejudiciu, or, la caz s-a stabilit cu certitudine întrunirea condițiilor de reparare a prejudiciului prin

prisma Legii nr. 87/2011, iar simpla constatare a încălcării dreptului nu va răspunde criteriului echității.

47. Instanța de apel nu a admis afirmațiile reclamantei/apelante cu privire la faptul că suma compensației morale admisă de către instanța de judecată nu este rezonabilă în raport cu prejudiciul cauzat, având în vedere că la determinarea cuantumului compensației prejudiciului moral cauzat, instanța de fond, s-a bazat pe jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului care susține că, aprecierea prejudiciului moral urmează să se facă în raport cu un șir de criterii bine prestabilite, precum și specifică faptul că la aprecierea compensațiilor survenite în baza prejudiciului moral obligatoriu se va lua în considerare principiul general al echității, iar suma nu trebuie să fie vădit disproporționată de suferințele cauzate sau de alte cauze similare, apreciind că suma de 10000 lei este una rezonabilă.

EXERCITAREA CĂII DE ATAC ÎN ORDINE DE RECURS

48. La 26 iunie 2024, prin intermediul poștei electronice (f.d.161) și la 02 iulie 2024, semnat olograf, Ludmila Taboră, reprezentată de avocatul Andrei Briceac, a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 25 iunie 2024 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acesteia, casarea integrală a deciziei instanței de apel, casarea parțială a hotărârii primei instanțe, pronunțarea unei noi hotărâri de admitere integrală a cererii de chemare în judecată.

49. În susținerea recursului a invocat prin prisma prevederilor art. 432 alin.(1) lit.e) din Codul de procedură civilă, că decizia instanței de apel și hotărârea instanței de fond se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

50. Referitor la prejudiciul material, a menționat că argumentele instanței de fond ce au fost menținute fără modificări de către instanța de apel, contravin legii și se bazează pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor. În particular, durata examinării cauzei inițiate la 14 august 2017 nu poate fi determinată. Astfel, nu se cunoaște cât timp va fi nevoită să achite plata chiriei pentru apartamentul care îl închiriază. Or, odată cu vânzarea ilegală a apartamentului, împreună cu cota-parte ce aparținea cu drept de proprietate, nu a avut altă ieșire decât să ia un apartament în chirie, unde să locuiască cu cei trei copii minori ai săi.

51. Potrivit argumentelor specificate la pct.37 și pct. 38 din hotărâre, instanța de fond a constatat că prin încălcarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil, i-a fost cauzat un prejudiciu considerabil, însă din motive neîntemeiate acest prejudiciu nu a fost apreciat corespunzător. Or, în susținerea poziției sale, instanța de fond nu a indicat nici o normă legală ce ar prevedea că lipsa hotărârii judecătorești definitive în cazul încălcării termenului rezonabil de examinare a cauzei, constituie temei de respingere a pretenției privind încasarea prejudiciului material. Argumentele instanței de fond vin în contradicție cu art. 5 alin. (1) din Legea nr. 87/2011.

52. Recurenta a afirmat că admiterea integrală de către instanța de recurs a pretenției privind încasarea prejudiciului material este absolut necesară și pe deplin justificată. În caz contrar, va fi nevoită să suporte în continuu un prejudiciu material considerabil, cauzat prin încălcarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil. Statul are obligații pozitive în virtutea art. 1 Protocolul 1 la CEDO. Printre acestea este și obligația de a oferi un remediu efectiv, în condițiile art. 13 CEDO, pentru situația de privare abuzivă de proprietate. Prezentul recurs este un mijloc de realizare a dreptului la un remediu efectiv.

53. În ceea ce vizează prejudiciul moral, recurenta a declarat că prin depunerea cererii la 14 august 2017, urmărește anularea procesului-verbal cu privire la licitație din 08 august 2017, în temeiul căruia a fost vândută ilegal 1/2 cotă-parte din apartamentul, ce-i aparținea cu drept de proprietate. Având în vedere că apartamentul era unica locuință unde a locuit împreună cu cei trei copii minori ai săi, după desfacerea căsătoriei cu fostul soț, a fost nevoită să caute alt loc de trai. Situația respectivă a avut consecințe negative asupra stării psihice și emoționale a întregii familii, inclusiv a copiilor, cărora le este destul de greu să se adapteze la condițiile de trai în alt loc.

54. Cu referire la prevederile art. 2 alin. (1) din Legea nr. 87/2011, a menționat că are dreptul să solicite compensarea prejudiciului moral cauzat prin încălcarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil. Quantumul prejudiciului moral solicitat este justificat prin caracterul îndelungat și semnificativ al suferințelor psihice suportate de ea și copii. În speță, suma în mărime de 10 000 de lei oferită de instanțele ierarhic inferioare cu titlu de prejudiciu moral, nu are efect compensatoriu. Or, această sumă nu este capabilă să compenseze toate suferințele prin care a trecut și continuă să treacă împreună cu copiii acesteia din cauza încălcării examinării cauzei în termen rezonabil (peste 6 ani). Astfel, în vederea asigurării unei satisfacții echitabile pentru prejudiciul moral suferit, instanța de recurs urmează să admită integral quantumul solicitat de aceasta prin cererea de chemare în judecată

55. Recurenta a mai considerat necesar de a scoate în evidență concluzia CtEDO făcută în cauza Cravenco v. Moldova (nr. 13012/02, hotărârea din 15 ianuarie 2008, § 50): „chiar dacă nu este în măsură să analizeze calitatea jurisprudenței instanțelor judecătorești naționale, ea consideră că, deoarece remiterea cauzelor spre reexaminare este de obicei dispusă ca urmare a erorilor comise de către instanțele judecătorești inferioare, repetarea unor astfel de procedee în cadrul unui set de proceduri dezvăluie o deficiență serioasă în sistemul judiciar”.

56. La caz, deficiențele sistemului judiciar nu pot fi imputate ei și nu pot constitui o scuză pentru încălcarea dreptului la judecarea cauzei în termen rezonabil. Nu există nici un dubiu că urmează a fi despăgubită pentru paguba morală care i-a fost cauzată. În ceea ce ține de mărimea compensației

echitabile la care este îndreptățită aceasta, urmează a fi luate în considerare mai multe împrejurări. Este evident că suma acordată de instanțele ierarhic inferioare este mai mică decât sumele acordate de CtEDO. Trebuie de menționat că doar o sumă proporțională suferințelor poate face ca calitatea de victimă a sa să înceteze. Or, persoanele care primesc o compensație morală care este mai mică decât suma care ar putea în mod normal să fie acordată de CtEDO sunt în drept să se adreseze Curții de la Strasbourg. Este relevantă în acest sens cauza comunicată Guvernului la 21 februarie 2013, Tudorachi v. Moldova, nr. 28573/07, unde reclamantul se plânge pe acordarea unei compensații prea mici în baza Legii 1545.

57. La 17 ianuarie 2025, Ministerul Justiției al Republicii Moldova a depus cerere de recurs împotriva deciziei din 25 iunie 2024 a Curții de Apel Chișinău, solicitând admiterea acesteia, casarea deciziei instanței de apel și a hotărârii prime instanțe, emiterea unei noi hotărâri de respingere a acțiunii ca fiind neîntemeiată.

58. În susținerea recursului a invocat prin prisma prevederilor art. 432 alin. (1) lit. b) și e) din Codul de procedură civilă, că decizi instanței de apel este arbitrară și se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor.

59. Totodată, a menționat că din practica juridică națională, Statul răspunde eventual patrimonial pentru prejudiciul adus persoanei prin încălcarea dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei sau a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești. Prin urmare, elucidarea cazurilor și condițiilor de răspundere patrimonială se face prin lege specială -Legea nr. nr. 87/2011. Conform prevederilor art. 1 alin.(1), alin.(2) din Legea nr.87/2011, scopul prezentei legi este crearea în Republica Moldova a unui remediu intern eficient de apărare a dreptului la executarea în termen rezonabil a hotărârii judecătorești și a dreptului la judecarea în termen rezonabil a cauzei. Aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției europene pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Prin urmare, justetea duratei procedurilor trebuie evaluată în lumina circumstanțelor cauzei și cu referire la următoarele criterii de apreciere: complexitatea cauzei, comportamentul părților, care include aprecierea comportamentului reclamantului și a autorităților și miza (interesul) pentru reclamant.

60. În sensul justificării poziției privind netemeinicia deciziei instanței de apel și a hotărârii primei instanțe, în opinia recurentului, concluziile instanțelor derivă din aprecierea eronată a normelor de drept material ce reglementează examinarea acțiunilor privind repararea de către stat a prejudiciului cauzat prin încălcarea dreptului la examinarea cauzei în termen rezonabil, conform Legii nr. 87/2011. Statul răspunde eventual patrimonial pentru prejudiciul adus persoanei prin încălcarea dreptului la efectuarea

urmării penale în termen rezonabil, iar elucidarea cazurilor și condițiilor de răspundere patrimonială se face printr-o lege specială. Această cauză supusă controlului justeții duratei procedurilor, în baza Legii nr. 87/2011, a fost apreciată în mod eronat de către instanța de apel și prima instanță drept o încălcare a dreptului intimitei la judecare a unei cauze penale în termen rezonabil, în lipsa însă unei motivări plauzibile, intimata neîntrunind condiția de acuzat, pentru a putea pretinde verificarea rezonabilității duratei procedurilor în ansamblu. Instanța de apel în mod evaziv a apreciat raportul motivat, nefiind examinat în mod just aspectele relevate în acest sens, în condițiile în care din conținutul raportului se observă faptul că durata de timp a examinării cauzei nu a fost viciată din culpa instanțelor, cât și nemijlocit că intimata nu reprezintă persoana acuzată în respectivul proces.

61. La fel, a precizat că termenul rezonabil urma a fi apreciat în coroborare și cu ceilalți termeni prevăzuți de legislația procesuală, fiind stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului cu respectarea unor principii fundamentale, cum ar fi: principiul disponibilității, principiul contradictorialității și egalității în drepturi a participanților la proces, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil. Examinarea cauzei în termen rezonabil este doar una din componentele dreptului la un proces echitabil și prin urmare, nu poate prevala asupra acestuia din urmă.

62. Recurentul a reiterat că potrivit reglementărilor art. 1 alin. (2) din Legea nr.87/2011, aplicarea și interpretarea termenilor din prezenta lege se fac prin prisma legislației naționale, a prevederilor Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale și a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului. Așadar, potrivit jurisprudenței CtEDO, încălcarea termenului legal la examinarea cauzei nu tot timpul duce și la încălcarea termenului rezonabil. Astfel, instanțele nu ar trebui sub pretextul respectării termenului rezonabil în cadrul procesului de judecată să refuze în cercetarea probelor necesare sau eventuala citare, audiere corespunzătoare a părților pentru o completă și corectă soluționare a cauzei, care în consecință ar încălca principiul egalității armelor. Or, la caz, instanțele urmau să se expună asupra rezonabilității duratei procedurilor, prin prisma criteriilor CtEDO stabilite de apreciere a termenului respectiv. Suplimentar, în sensul netemeinicii soluțiilor judecătorești, la examinarea acestor categorii de litigii, Curtea Europeană a conchis că omisiunea de a se opune amânării ședințelor de judecată nu poate fi pusă în sarcina părților în mod automat în lipsa unor remedii acceleratorii.

63. Recurentul a indicat că rezonabilitatea duratei procedurilor urma a fi apreciată de către instanță în contextul tuturor circumstanțelor cauzei respective, ci nu printr-o apreciere generalistă, deoarece fiecare cauză manifestă un anumit specific. Disponerea amânărilor în cauza supusă controlului, nu poate fi apreciată de către prezentele instanțe drept tergiversări în lipsa unei descifrării a pertinentei tuturor temeiurilor,

circumstanțelor și a cererilor respective de amânare. Or, cererea de amânare a ședinței necesită în mod expres a fi una motivată, fapt și pentru care se dispune întreruperea ședinței de judecată. La caz nu au fost identificate dispuneri nejustificate de amânări, fapt și pentru care instanța de apel nici nu a combătut și elucidat ansamblul amânărilor dispuse de către instanțe. Or, respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept „tergiversare a examinării cauzei”, motiv pentru care a considerat pripită poziția instanței de apel, cât și a instanței de fond.

64. De asemenea, prin comportamentul părților, care include aprecierea comportamentului reclamantului și a autorităților, se va aprecia comportamentul tuturor părților implicate în proces, inclusiv existența unor întârzieri inexplicabile, amânări neîntemeiate, consecutivitatea ședințelor, planificarea unei ordini a ședințelor cu pauze îndelungate etc. În conformitate cu art. 61 alin. (1) din Codul de procedură civilă, părțile sunt obligate să se folosească cu bună-credință de drepturile lor procedurale. Or, principiul fundamental al bunei-credințe în folosirea drepturilor este aplicabil și în raport cu reprezentanții acestora. Or, o eventuală atitudine abuzivă în exercitarea drepturilor de către părți, denotă un comportament intolerabil din partea acestora, care nu urmărește altceva, decât tergiversarea procesului. În urma analizei raportului motivat, prin prisma întreruperilor ce s-au perindat pe parcursul respectivului proces, în opinia recurentului, nu a fost încălcat termenul rezonabil de examinare a cauzei. Comportamentul părților în calitate de criteriu de examinare a termenului rezonabil constituie un punct determinant în ceea ce vizează prelungirea examinării cauzei respective, fapt ce însă nu urmează a fi concluzionat drept tergiversare, în urma analizei duratei procedurilor prin prisma imputabilității perioadei de examinare - anume instanței de judecată. Totodată, la subiectul criteriului comportamentului părților și autorității judecătorești, instanțele au rămas imparțiale întotdeauna, dispunând amânări în favoarea tuturor părților. Termenul rezonabil urmează a fi apreciat în coroborare și cu termenii prevăzuți de legislația procesual civilă, fiind stabiliți în vederea asigurării desfășurării procesului cu respectarea principiilor fundamentale ale dreptului procesual civil, cum ar fi: principiul disponibilității, principiul contradictorialității și egalității în drepturi a participanților la proces, reglementări prevăzute de art. 26, art. 27 din Codul de procedură civilă, principii care în ansamblul lor materializează dreptul părții la un proces echitabil. Examinarea cauzei în termen rezonabil este doar una din componentele dreptului la un proces echitabil și prin urmare, nu poate prevala asupra acestuia din urmă.

65. Recurentul a afirmat că în cauza dată nu se atestă motive de tergiversare a examinării cauzei civile, or, însăși respectarea întocmai a procedurii din partea instanțelor de judecată naționale, cu asigurarea respectării drepturilor participanților la proces, nu poate fi privită drept

„tergiversare a examinării cauzei”, motiv pentru care nu pot fi reținute argumentele reclamantei în acest sens. Motivele ce au determinat prelungirea duratei procedurilor au fost următoarele: -considerarea ca fiind imposibilă examinarea cauzei în lipsa unor părți (02.03.2018, 16.03.2021, 01.06.2021, 05.11.2021, 22.02.2022, 30.06.2023, 08.09.2023); -oferirea unui termen pentru a lua cunoștință de diverse materiale ale cauzei, achitarea taxei de stat (29.01.2018, 02.03.2018, 31.07.2018); -atragerea în proces a altor participanți (19.01.2021); -aflarea judecătorului pe buletin de boală (04.04.2018, 15.01.2019, 27.01.2022); -Contestarea încheierii din 15.09.2017 de către reclamantă privind scoaterea de pe rol a cauzei; -expirarea împuternicirilor judecătorului (14.03.2022-22.09.2022). Astfel, cu referire la perioada efectivă în care dosarul a fost examinat la fiecare instanță în parte, a reiterat cronologic circumstanțele reliefate în raport și a constatat că în cauza principală au fost soluționate incidente procedurale, precum scoaterea de pe rol a cererii de chemare în judecată, oferirea de termen pentru achitarea taxei de stat, cereri de recuzare, abținere a judecătorului de la judecare a cauzei, cereri de accelerare a examinării cauzei și care au fost respinse. În analiza incidentelor soluționate și a cererilor admise de către instanța de fond, se reține că în cauza principală instanța a fost obligată să mențină justul echilibru între exigențele celerității procedurilor și principiul general al bunei administrări a justiției, consacrat în egală măsură în art. 6 § 1 al Convenției. Astfel, instanțele de judecată au respectat cu strictețe dreptul părților litigioase la examinare în termen rezonabil a cauzei, precum și comportamentul acestora nu denotă o oarecare lipsă de diligență.

66. Instanțele ierarhic inferioare au interpretat eronat prevederile Legii nr.87/2011, în situația în care prevederile legii nu acordă dreptul în mod automat la prejudiciu moral, în lipsa dovezilor că persoana a suferit un prejudiciu în urma încălcării dreptului garantat de lege. Este important ca instanța să motiveze circumstanțele cauzei care justifică acordarea unei satisfacții pecuniare, nemijlocit argumentarea să nu se rezume la aspecte teoretice și iluzorii. În baza atât a propriei cereri de chemare în judecată, cât și în urma analizei raportului motivat, nu se evidențiază o necesitate ce justifică acordarea de satisfacții pecuniare. În acest sens, a menționat art. 5 din Legea nr. 87/2011.

67. Curtea Europeană a Drepturilor Omului a precizat că scopul sumelor stabilite cu titlu de satisfacție echitabilă este exclusiv acela de a-i acorda reclamantului o reparațiune pentru prejudiciul pe care acesta l-a suferit, ce constituie o consecință a încălcării constatate (Selcuk și Asker c. Turciei, § 106). La caz, nu s-a confirmat suferirea de către intimată a unui prejudiciu, în coroborare cu termenul rezonabil de judecare a cauzei, drept pentru care a calificat pretenția inexistentă. Or, intimata nu a elucidat prin probe corespunzătoare ce a pierdut pe plan fizic, psihic, social, profesional și familial din ceea ce ar însemna o viață normală, liniștită și fericită pentru acesta în momentul respectiv, dar și pe viitor.

68. Recurentul a mai declarat că, în cea mai mare parte a hotărârilor pronunțate, Curtea chiar dacă observă existența unei anumite legături de cauzalitate între durata procedurii și atitudinea reclamantului în cursul procedurii, nu atribuie totuși întreaga răspundere a depășirii termenului rezonabil acestuia (F. Sudre, J.-P. Marguenaud, J. Andriansimbazovina, A. Gottenoire, M. Levinet, *Les grands arrêts de la Cour européenne des Droits de l'Homme*, Ed. „P.U.F.”, Paris, 2003, p. 269). Totuși, dacă părțile au contribuit în mare măsură la prelungirea procesului, acest fapt poate să conducă instanța europeană la respingerea plângerii sub aspectul depășirii termenului rezonabil.

69. Din jurisprudența Curții se reține că ceea ce se pretinde părților este o „diligentă normală” în cadrul procesului național, având drept scop finalizarea acestuia (Pretto și alții c. Italia, par. 33; decizia din 2 iulie 1997, Hervouet c. Franța). Atunci când constată că părțile nu au dat dovadă de o asemenea diligență, Curtea reține faptul că acest lucru reprezintă un element obiectiv, în favoarea statului-parte la Convenție (Hotărârea din 23 aprilie 1987, Poiss c. Austria, par. 57).

70. În acest context, a menționat că acordarea de satisfacții morale nu constituie o regulă. În materia drepturilor omului, o recunoaștere oficială și publică a violării constituie uneori prin sine o satisfacție (Amihalachioaie sau Timpul de Dimineață c. Moldovei).

71. Referitor la netemeinicia mărimii prejudiciului încasat de către instanța de fond și menținut de către instanța de apel, a afirmat că instanța de drept comun în acest sens urmează să aplice prevederile art.118 din Codul de procedură civilă. Sarcina probării prejudiciului moral nu poate fi pusă numai pe seama pârâtului, dar se apreciază individual pentru fiecare caz, luându-se în considerare argumentele ambelor părți în proces și jurisprudența Curții Europene, excluzându-se pretenții excesive și vădit exagerate. În materia drepturilor omului potrivit jurisprudenței Curții Europene, o recunoaștere oficială și publică a violării constituie prin sine o satisfacție echitabilă suficientă pentru orice prejudiciu moral eventual suferit de reclamant. Instanța de judecată nu trebuie să-și formeze o idee preconcepută, conform căreia orice acțiune formulată în baza Legii nr. 87/2011 presupune din start admiterea acesteia și respectiv necesitatea constatării încălcării a unui drept, fapt ce generează în consecință retribuiții financiare. Este necesar de stabilit prin probe concludente, dacă a existat în mod veridic o încălcare și ulterior prezența unui prejudiciu.

72. La 27 decembrie 2024 și la 20 ianuarie 2025 Curtea Supremă de Justiție a expediat în adresa intimaților și intervenientului accesoriu copiile recursurilor declarate, creând astfel participanților la proces condiții egale de a cunoaște modul de derulare a procedurii în recurs, cât și le-a acordat, întru asigurarea respectării principiilor contradictorialității și disponibilității în drepturi, posibilitatea de depunere a referinței, fapt ce se

confirmă prin scrisoarea de însoțire, avizul de recepție, extrasul din poșta electronică, anexate la materialele dosarului (f.d.179-180, 192-193). Din adresa Ludmillei Taboră s-a restituit corespondența cu mențiunea „nereclamată” (f.d.194-195).

73. Intimații nu au făcut uz de dreptul procedural și nu au depus referințe la cererile de recurs.

LEGISLAȚIA RELEVANTĂ

74. Prin Legea nr. 246 din 31 iulie 2023 pentru modificarea unor acte normative (modificarea cadrului normativ conex reformei Curții Supreme de Justiție) au fost operate modificări în Codul de procedură civilă, care au intrat în vigoare la 01 septembrie 2023. În conformitate cu prevederile art. XI alin. (3) din Legea nr. 246 din 31 iulie 2023, recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi vor fi examinate în baza temeiurilor în vigoare la data depunerii recursului. Din sensul normei de drept enunțate rezultă că legiuitorul a optat pentru principiul aplicării imediate a noilor reglementări procedurale, cu excepția temeiurilor în baza cărora se vor examina recursurile depuse la Curtea Supremă de Justiție până la data intrării în vigoare a prezentei legi.

75. Recursurile declarate de Ludmila Taboră, reprezentată de avocatul Andrei Briceac și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, vor fi examinate prin prisma temeiurilor stipulate în redacția art. 432 din Codul de procedură civilă, în vigoare de la 01 septembrie 2023.

76. Art. 434 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

(2) Termenul de 2 luni este termen de decădere și nu poate fi restabilit.”

77. Art. 440 din Codul de procedură civilă:

„(1) În cazul în care se constată existența unuia dintre temeiurile prevăzute la art.433, completul din 3 judecători, printr-o încheiere irevocabilă adoptată în lipsa părților, declară recursul inadmisibil.

(2) Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se expediază părților.”

78. Art. 432 din Codul de procedură civilă:

„(1) Recursul este admis dacă:

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

e) hotărârea sau decizia este arbitrară ori se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

(2) Temeiurile menționate la alin.(1) lit.d)–f) pot fi invocate în recurs doar dacă au fost invocate în apel sau dacă încălcarea a avut loc în instanța de apel.”

79. Art. 433 din Codul de procedură civilă:

„(1) Cererea de recurs se consideră inadmisibilă în cazul în care: f) recursul este vădit neîntemeiat.”

MOTIVAREA INSTANȚEI

80. Cu referire la termenul de depunere a recursurilor, instanța de recurs menționează că dispozitivul deciziei instanței de apel a fost pronunțat la 25 iunie 2024. Copia deciziei integrale a instanței de apel a fost expediată participanților la proces la 21 noiembrie 2024, prin intermediul poștei electronice (f.d.160). Astfel, recursurile sunt depuse în termen.

81. Din analiza prevederilor legale precitate supra, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, urmează să însușească în condițiile Codului de procedură civilă exercitarea efectivă a unui control de legalitate veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase. Astfel, normele citate oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă.

82. În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, Codul de procedură civilă dezvoltă nu doar caracterul nedevelopativ al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate.

83. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

84. Se reține că examinarea admisibilității recursului presupune verificarea conformității temeiurilor invocate în cererea de recurs cu temeiurile prevăzute în art.432 din Codul de procedură civilă, în redacția legii în vigoare la data declarării recursului.

85. În recursul formulat de Ludmila Taboră, reprezentată de avocatul Andrei Briceac, temeiul de drept privind admisibilitatea acestuia, sunt menționate prevederile art. 432 alin. (1) lit. e) din Codul de procedură civilă, citate supra.

86. Din analiza recursului declarat de Ministerul Justiției al Republicii Moldova rezultă că s-a invocat ca temei de admisibilitate prevederile art. 432 alin. (1) lit. b), e) din Codul de procedură civilă, citate supra.

87. Argumentele invocate în cererile de recurs nu se încadrează în limitele stabilite de norma în vigoare la data declarării recursurilor, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei contestate și prin urmare recursurile sunt vădit neîntemeiate. Dezacordul recurenților cu decizia instanței de apel, relatarea repetată a situației, nu constituie temei de casare a deciziei contestate, or, recursul exercitat conform Secțiunii a II-a are un caracter

devolutiv numai asupra problemelor de drept material și procedural, verificându-se doar legalitatea deciziei, dar nu și temeinicia în fapt.

88. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că nu există aparența unei încălcări a dreptului recurenților la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în instanța de apel în modul garantat de art.6§1 CEDO.

89. Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia deciziei și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art.432 din Codul de procedură civilă, în vigoare la data declarării recursurilor. Or, recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, ci implică determinarea greșelilor imputate Curții de Apel și o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează aceste critici. Simpla trimitere la un text de lege, fără explicarea pretensei interpretări și/sau aplicări eronate a prevederilor legale de către Curtea de Apel, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea unei asemenea pretins argument, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție s-ar substitui autorului recursului, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu.

90. La fel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special, în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

91. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, în jurisprudența sa constantă, statuează că, dreptul de acces la instanță nu este absolut. Există limitări implicit admise (cauza Golder împotriva Regatului Unit, p. 38, cauza Stanev împotriva Bulgariei (MC), p. 230). Acesta este în special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (cauza Luordo împotriva Italiei, p. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (cauza Levages Prestations Services împotriva Franței, p. 45).

92. Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1,11p.141,§39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar

chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6§1 (a se vedea Helmers c. Suediei 09 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

93. Din considerentele redate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție concluzionează că recursurile declarate de Ludmila Taboră, reprezentată de avocatul Andrei Briceac și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova, sunt vădit neîntemeiate și urmează a fi considerate inadmisibile.

94. Din aceste motive, în conformitate cu art. 431 alin. (1) și (2), art. 433 alin. (1) lit. f), 440 alin. (1) și (2) din Codul de procedură civilă,

COMPLETUL, CU UNANIMITATE DE VOTURI,

Consideră inadmisibile recursurile declarate de Ludmila Taboră, reprezentată de avocatul Andrei Briceac și de Ministerul Justiției al Republicii Moldova împotriva deciziei din 25 iunie 2024 a Curții de Apel Chișinău.

Încheierea este irevocabilă.

Președinte

Stela Procopciuc

Judecători

Oxana Parfeni

Gheorghe Stratulat